

درآمدی بر مبانی جرح و تعدیل

نویسنده: فاطمه ژیان

استادیار دانشگاه حضرت معصومه سلام الله علیها

سرشناسه	: ژیان، فاطمه، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: درآمدی بر مبانی جرح و تعدیل / نویسنده فاطمه ژیان.
مشخصات نشر	: قم: دانشگاه حضرت معصومه (س)، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۲ ص.
شابک	: ۳۰۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۸۷۰۵-۰
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۶۷] - ۱۷۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: حدیث -- جرح و تعدیل
موضوع	: Hadith -- *Modifications
موضوع	: حدیث -- علم الرجال
موضوع	: Hadith -- *I'im al-Rijal
شناسه افزوده	: دانشگاه حضرت معصومه (س)
شناسه افزوده	: Hazrat-e Ma'soumeh University
رده بندی کنگره	: BP۱۱۴/۲
رده بندی دیویی	: ۲۶۴/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۳۸۰۳۰

درآمدی بر مبانی جرح و تعدیل

دکتر فاطمه ژیان

تاریخ چاپ: ۱۳۹۸

ناشر: انتشارات دانشگاه حضرت معصومه (س)

نوبت چاپ: اول

صفحه آرای: محمدباقر مهرآبادی

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

طراح جلد: آریا شهرکی

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

ناظر فنی: محمدرضا نیکوگفتار

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۸۷۰۵-۰

چاپخانه: هوشنگی

تلفن مرکز پخش: ۳۳۲۰۹۰۳۰

آدرس الکترونیکی: www.hmu.ac.ir

کلیه حقوق مادی برای دانشگاه حضرت معصومه (س) محفوظ است.

آدرس: قم، بلوار الغدیر، روبروی ورزشگاه یادگار امام، دانشگاه حضرت معصومه (س)،

تلفن: ۳۳۲۰۹۰۳۰

فهرست

۱	فهرست
۵	مقدمه
۹	فصل اول: کلیات
۱۱	۱- مفهوم شناسی
۱۲	الف- مفهوم شناسی علم رجال، فایده و ضرورت آن
۱۷	ب- مفهوم شناسی جرح و تعدیل
۲۱	ج- مفهوم شناسی توثیق و تضعیف
۲۳	د- مفهوم شناسی میانی جرح و تعدیل
۲۳	۲- پیشینه جرح و تعدیل
۲۶	۳- معرفی اجمالی اهم کتب رجالی شیعه
۳۰	چکیده
۳۱	پرسش
۳۲	پژوهش
۳۳	فصل دوم: شیوه‌های توثیق خاص
۳۶	۱- توثیق معصومان علیهم السلام
۴۳	ضمانت ورود به بهشت و دوری از عذاب
۴۴	* لعن راویان توسط ائمه علیه السلام
۴۴	۲- توثیق رجالیان متقدم
۴۶	■ منابع استخراج آرای رجالیان متقدم
۴۷	■ حجیت آرای رجالی غیر امامیان
۴۸	۳- توثیق رجالیان متأخر
۵۲	۴- ادعای اجماع
۵۵	چکیده
۵۷	پرسش
۵۸	پژوهش
۵۹	فصل سوم: توثیقات عام
۶۲	۱- مشایخ اصحاب اجماع
۶۵	۲- مشایخ تفسیر قمی

۶۷	۳- مشایخ کامل الزیارات.....
۷۰	۴- مشایخ نجاشی.....
۷۱	۵- شیوخ اجازه.....
۷۴	چکیده.....
۷۵	پرسش.....
۷۶	پژوهش.....
۷۷	فصل چهارم: بررسی محورهای جرح و تعدیل ۱.....
۸۰	۱- شخصیت فردی راویان حدیث.....
۸۳	۲- منزلت اجتماعی راویان حدیث.....
۸۵	۳- مناصب اجتماعی راویان.....
۸۸	۴- منزلت راویان نزد ائمه علیهم السلام.....
۹۸	۵- مناصب راویان از سوی ائمه علیهم السلام.....
۱۰۲	چکیده.....
۱۰۴	پرسش.....
۱۰۵	پژوهش.....
۱۰۷	فصل پنجم: بررسی محورهای جرح و تعدیل ۲.....
۱۰۹	■ الف- مذهب.....
۱۱۷	■ ب- پایبندی به دین و اخلاق.....
۱۲۳	فصل ششم: دانش راویان ۱.....
۱۲۵	■ الف- دانش عمومی راویان.....
۱۲۷	■ ب- دانش حدیثی راویان.....
۱۳۱	* محتوای منقولات.....
۱۳۲	** نقل احادیث ناصحیح.....
۱۳۷	فصل هفتم: دانش راویان ۲.....
۱۳۹	■ نقل احادیث صحیح و سقیم.....
۱۴۱	** نقل روایات معتبر.....
۱۴۲	* شیوهی نقل منقولات.....
۱۴۳	* میزان منقولات.....
۱۴۶	** مشایخ و راویان.....
۱۴۹	چکیده.....
۱۵۲	■ پرسش.....

۱۵۴.....	■ پژوهش
۱۵۷.....	پیوست: تعارض و عدم انعکاس جرح و تعدیل
۱۶۰.....	■ ۱- تعارض جرح و تعدیل
۱۶۳.....	۲- عدم انعکاس حال روات
۱۶۵.....	چکیده
۱۶۵.....	پرسش
۱۶۶.....	پژوهش
۱۶۷.....	کتابنامه

مقدمه

سنت معصومان علیهم السلام از جمله ادله شرعی است که بیش از سایر ادله در استنباط احکام فقهی و روشن نمودن تکالیف و وظایف شرعی متشرعان و مکلفان کارآمدی دارد اما مسئله‌ی غیبت دسترسی مستقیم به سنت معصومان علیهم السلام را غیر ممکن کرده‌است و لذا فقها و محدثان سنت را از میان روایاتی که گزارش‌هایی از قول، فعل و تقریر معصومان علیهم السلام هستند، جستجو می‌نمایند. روایات، این میراث باقی مانده‌ی از معصومان علیهم السلام، همواره از حجمه‌ی آفات گوناگون حدیثی در امان نبوده‌اند. آفاتی که گاه به عمد و گاه به سهو به پیکره‌ی احادیث وارد شده‌است، حدیث پژوهان برآن داشته‌است تا برای استخراج سنت ناب اهل بیت علیهم السلام و پذیرش یا طرد روایات ضوابط و قواعدی در نظر آورند.

همواره یکی از مهمترین قرائن بکار گرفته شده در بررسی میزان اعتبار روایات، قابل اعتماد بودن و وثاقت راویان است و لذا از زمان صدور روایات از ائمه علیهم السلام، ناقلان حدیث، منقولات خویش را همراه با ذکر واسطه‌های بین خود و معصوم، نقل می‌کردند و یکی

از رسالتهای مهم حدیث پژوهان، پرداختن به احوال راویان حدیث بود. در نتیجه‌ی چنین تلاش‌هایی بود که همگام با صدور روایات، علم رجال شکل گرفت و در رجال الحدیث کتب فراوانی به نگارش درآمد. با گذر زمان و فاصله گرفتن از عصر راویان حدیث، اختلاف نظرها و قضاوتها در مورد میزان اعتماد به راویان حدیث بیشتر و بیشتر شد. اکثر این اختلافات به جهت تفاوت مبانی و پیش فرضهای رجالیان و محدثان در جرح و تعدیل ناقلان حدیث است. از همین روی امروزه یکی از مباحث مهم در زمینه‌ی علوم حدیث، پرداختن به مبانی، معیارها و محورهایی است که در جرح و تعدیل راویان حدیث تأثیرگذارند. در همین راستا کتاب حاضر به مروری برخی از مهمترین مبانی جرح و تعدیل پرداخته است.

در انتهای هر فصل از کتاب پیش‌رو جهت سهولت فراگیری و آشنایی کاربردی بیشتر مخاطبان با مباحث آن فصل چکیده، پرسش و پژوهشهای مرتبط با موضوع آن فصل ارائه شده است تا جایی که با فراگیری مطالب هر فصل انتظار می‌رود، دانشجو و طلبه به راحتی از عهده‌ی پژوهشها برآمده و میزان اعتماد به راویان حدیث را به قضاوت نشیند. در هر بخش این کتاب تلاش مؤلف بر آن بوده است تا با بیان نظرات گوناگون و اختلاف آرای اندیشمندان رجالی، ذهن مخاطب خود را با تضارب آرای رجالی آشنا سازد تا با به چالش کشیدن ذهن خود بتواند در تحلیل آرا و اتخاذ نظر، در کنگاشتهای رجالی از تقلید به مرحله‌ی استقلال نظر نزدیک شود.

کتاب پیش‌رو پس از بیان کلیاتی در علم رجال و جرح و تعدیل که آن نیز به شیوه‌ی تحلیل آرا و بررسی نظرات گوناگون مطرح شده است، به بیان شیوه‌های توثیق پرداخته است. از آنجا که مخاطبان این کتاب با اکثر شیوه‌های توثیق در مقاطع پیشین تحصیلی آشنا شده‌اند، این مباحث در کتاب حاضر به تفصیل بیان نشده و گلچینی از اهم توثیقات عام، در آن گنجانده شده است.

محورهای همچون شخصیت فردی، اجتماعی راویان حدیث، مقام، منزلت و مناصب آنان در اجتماع و در نزد اهل بیت علیهم السلام، مذهب و میزان پایبندی به اعتقادات دینی،

میزان معلومات راویان حدیث در زمینه‌های گوناگون و خصوصاً احاطه آنان از احادیث و علوم وابسته به آن از جمله محورهایی است که در این کتاب مورد کنکاش قرار گرفته شده، میزان مداخلت آنها در اعتماد به روایات راویان و الفاظ ناظر بر آنها و اختلاف دیدگاه‌ها موجود بیان شده است. در انتهای این کتاب به بیان برخورد با تعارضات رجالی و میزان اعتماد به راویانی که شرح حال دقیقی از آنان در کتب رجالی، به ویژه کتب رجالی متقدمان ذکر نشده، پرداخته شده است.